

บทบาทของ เครื่องบันทึกเสียงในการให้โทษนักศึกษาแก่มารดา
ใน เขตชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นางสาวสุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ

007103

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาครวิชา การประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๔

A CASSETTE-TAPE TECHNIQUE AS AN APPROACH OF NUTRITION EDUCATION
FOR RURAL MOTHERS IN THE NORTHEAST OF THAILAND

Miss Suttilek Smitasiri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Public Relations

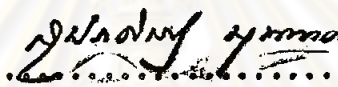
Graduate School

Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของ เครื่องบันทึกเสียงในการให้โภชนศึกษาแก่มารดาในเขตชนบท
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดย น.ส.สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ
ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เขยประทับ

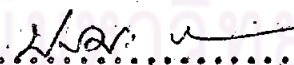
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

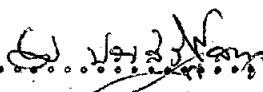

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประทีฐ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาทิ บุญลือ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เขยประทับ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรมะ สตะเวทิน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชุ่ม ประเสริฐสกุล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของ เครื่องบันทึก เสียงในการให้โภชนศึกษาแก่มารดาใน เขตชนบท
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชื่อนิสิต นางสาวสุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสถียร เขยประทับ

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์

ปีการศึกษา ๒๕๒๓

บทคัดย่อ

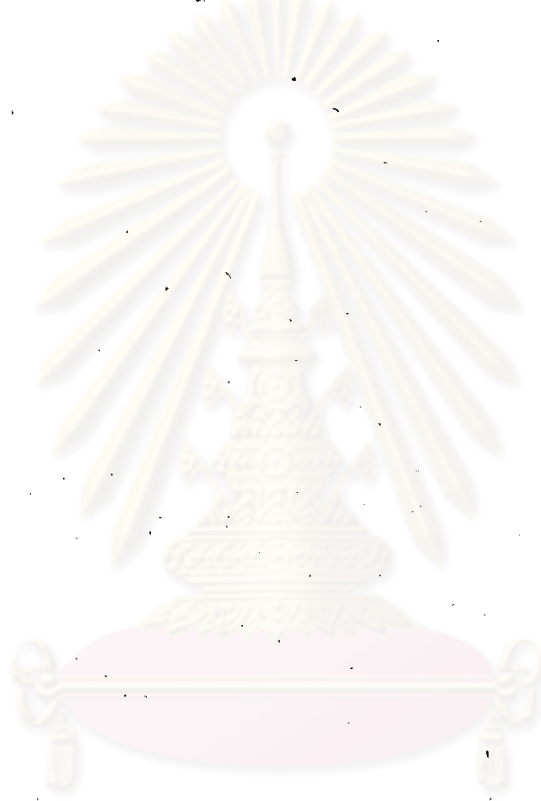
โภชนศึกษาเป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโภชนาการ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อสุขภาพและอนามัยของทุกคน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่โภชนศึกษาเท่าที่ผ่านมาในประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาหารูปแบบของการให้โภชนศึกษาที่มีประสิทธิภาพแก่มารดาในเขตชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการนำบทบาทของเครื่องบันทึกเสียงมาใช้ ผู้วิจัยทำการวัดความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษา พบว่าบทบาทของเครื่องบันทึกเสียงจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้โภชนศึกษาที่มีประสิทธิภาพสำหรับมารดาในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสามารถเปลี่ยนแปลงความรู้และทัศนคติด้านโภชนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าการนำเครื่องบันทึกเสียงไปใช้นั้น ในหมู่บ้านที่มีครัวชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงความรู้ดีกว่าหมู่บ้านที่ไม่มีครัวชุมชน ในหมู่บ้านที่สมาชิกมีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมของหมู่บ้านและหมู่บ้านที่สมาชิกไม่มีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมของหมู่บ้าน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน ในหมู่บ้านที่ผู้วิจัยดำเนินการใช้สื่อกับหมู่บ้านที่ชาวบ้านดำเนินการใช้สื่อ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน วิธีการจัดกลุ่มและเยี่ยมบ้านให้ผลไม่แตกต่างกัน หลังจากให้ข่าวสารไปแล้วมีการถ่ายทอดข่าวสารต่อกันทั้งระหว่างกลุ่ม, ภายในกลุ่ม และภายนอกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน และสำหรับมารดาที่ได้รับโภชนศึกษา ซึ่งนำเรื่องที่ได้รับฟังไปพูดคุยปรึกษากัน มีการเปลี่ยนแปลงความรู้และทัศนคติด้านโภชนาการดีกว่ามารดาที่ไม่ได้นำเรื่องที่ได้รับฟังไปพูดคุยปรึกษากัน แต่สำหรับพฤติกรรมด้านโภชนาการนั้น ในระยะเวลา ๖ สัปดาห์ บทบาทของเครื่องบันทึกเสียงไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

Thesis Title A Cassette-tape Technique as an Approach of Nutrition
 Education for Rural Mothers in the Northeast of Thailand
Name Miss Sutttilak Smitasiri
Thesis Advisor Dr. Satien Cheypratur
Department Public Relations
Academic Year 1980

ABSTRACT

Nutrition education is an important medium in preventing nutrition problems and promoting public health. Unfortunately, nutrition education carried out thus far in Thailand has not been successful. The objective of this study is to find a model of effective nutrition education for rural mothers in the northeast of Thailand. The cassette-tape technique is used. Pre and post-tests are given before and after the tape presentation on knowledge, attitude and nutrition practice (KAP). The results of the study showed that the cassette-tape technique is an effective model for educating the rural mothers. Significant changes in knowledge and attitude were observed in the mothers. Greater improvement in knowledge was observed in the village where there was a community kitchen. There was no significant difference of KAP from the degree of active participation, the community village which had no instructions other than receiving the cassette-tape appeared to have similar scores as the fully instructed community. There was also no significant difference when we tested on two groups of mothers: the listening group and the home visiting group. Interpersonal communication happened among the mothers and they also sent

the messages to their families and neighbours. Mothers who had discussed about the messages in the tape with others had higher knowledge and attitude scores than those who had no interpersonal communication. The cassette-tape technique, however, is not effective in changing nutrition behavior within 6-week period.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เขยประทับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรมะ สตะเวทิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ช่อม ประเสริฐสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนวัต บุญสี้อย แห่งคณะนิติศาสตร์ และ ศาสตราจารย์ น.พ.อารี วัลยะเสวี ศาสตราจารย์ พ.ญ.สาคร ธนมิตร ร่องศาสตราจารย์ น.พ.ไกรสิทธิ์ ตันตศิรินทร์ อาจารย์ประกาศรี ภูวเสถียร อาจารย์พัทธนี รัตนจะกูล ฝ่ายสถิติ สถาบันวิจัยโภชนาการ คุณกาย บี. สแกนเคลน แห่งยูนิเซฟ น.ส.จุฬารักษ์ เกิดน้อย และ น.ส.วาสนา สังตระกูล ตลอดจนผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จ ทุกท่าน

สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
รายการตารางประกอบ.....	ช
บทที่	

๑ บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ปัญหาคำวิจัย.....	6
สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
๒ การศึกษาเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	12
ปัญหาโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	17
ลักษณะทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี.....	18
รายละเอียดเกี่ยวกับหมู่บ้านที่ทำการศึกษา.....	19
๓ วิธีการดำเนินการวิจัย.....	21
แบบของการวิจัย.....	21
ประชากรและกลุ่มที่ทำการศึกษา.....	23

การเก็บข้อมูล.....	24
การให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียง.....	25
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
๔. ผลของการวิจัย.....	29
ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้ โภชนศึกษา.....	29
ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมทางโภชนาการเปรียบเทียบตาม ลักษณะหมู่บ้าน.....	45
ลักษณะการกระจายของข่าวสารด้านโภชนาการซึ่งให้ผ่านเครื่อง บันทึกเสียง.....	50
ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเปรียบเทียบระหว่างมารดาที่ได้รับ โภชนศึกษาแล้วมีการพูดคุยปรึกษากันเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับฟังและ มารดาที่ได้รับโภชนศึกษาแล้วไม่ได้พูดคุยปรึกษากันเกี่ยวกับเรื่อง ที่ได้รับฟัง.....	51
ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมทางโภชนาการเปรียบเทียบระหว่าง การจัดกลุ่มและการเยี่ยมบ้าน.....	52
การประเมินผลโดยมารดาผู้ได้รับโภชนศึกษา.....	54
๕. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	68
ประวัติ.....	136

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑. การเปลี่ยนแปลงความรู้ทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านทดลองและหมู่บ้านควบคุม ในอำเภอตระการพืชผล (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ).....	30
๒. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติด้านโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านทดลองและหมู่บ้านควบคุม ในอำเภอตระการพืชผล (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ).....	31
๓. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านไหล่สูง อำเภอตระการพืชผล (คิดเฉพาะเด็กที่ได้รับนมแม่ด้วย).....	33
๔. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านไหล่สูง อำเภอตระการพืชผล (คิดเฉพาะเด็กที่ไม่ได้รับนมแม่แล้ว).....	34
๕. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านแดง อำเภอตระการพืชผล (คิดเฉพาะเด็กที่ได้รับนมแม่).....	35
๖. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านแดง อำเภอตระการพืชผล (คิดเฉพาะเด็กที่ไม่ได้รับนมแม่แล้ว).....	36
๗. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านกระเทียม (ชาติ) อำเภอตระการพืชผล (คิดเฉพาะเด็กที่ได้รับนมแม่).....	37

ตารางที่

หน้า

๘.	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านกระเทียม (ชาติ) อำเภอตระการพืชผล (คิด เฉพาะ เด็กที่ไม่ได้รับนมแม่).....	38
๙.	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านดอนจัว อำเภอตระการพืชผล (คิด เฉพาะ เด็กที่ได้รับนมแม่).....	39
๑๐.	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านดอนจัว อำเภอตระการพืชผล (คิด เฉพาะ เด็กที่ไม่ได้รับนมแม่).....	40
๑๑.	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านกุดยาลวน อำเภอตระการพืชผล (คิด เฉพาะ เด็กที่ได้รับนมแม่).....	41
๑๒.	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังการให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านกุดยาลวน อำเภอตระการพืชผล (คิด เฉพาะ เด็กที่ไม่ได้รับนมแม่).....	42
๑๓.	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังโดยไม่ได้ให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านบ่อหิน อำเภอตระการพืชผล (คิด เฉพาะ เด็กที่ได้รับนมแม่).....	43
๑๔.	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางโภชนาการก่อนและหลังโดยไม่ได้ให้โภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียงในหมู่บ้านบ่อหิน อำเภอตระการพืชผล (คิด เฉพาะ เด็กที่ไม่ได้รับนมแม่).....	44
๑๕.	การเปลี่ยนแปลงความรู้ทั้ง ๖ หมู่บ้านที่ทำการวิจัย (One-way ANOVA fixed effect).....	46

ตารางที่

หน้า

๑๖.	การเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้ง ๖ หมู่บ้านที่ทำการวิจัย (One-way ANOVA fixed effect).....	46
๑๗.	เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยร้อยละของความรู้ทางโภชนาการระหว่างหมู่บ้านที่มีครัวชุมชนและหมู่บ้านที่ไม่มีครัวชุมชน.....	47
๑๘.	เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยร้อยละของทัศนคติทางโภชนาการระหว่างหมู่บ้านที่มีครัวชุมชนและหมู่บ้านที่ไม่มีครัวชุมชน.....	47
๑๙.	เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยร้อยละของความรู้ทางโภชนาการระหว่างหมู่บ้านที่สมาชิกมีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมของหมู่บ้านและหมู่บ้านที่สมาชิกไม่มีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมของหมู่บ้าน.....	48
๒๐.	เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยร้อยละของทัศนคติทางโภชนาการระหว่างหมู่บ้านที่สมาชิกมีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมของหมู่บ้านและหมู่บ้านที่สมาชิกไม่มีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมของหมู่บ้าน.....	49
๒๑.	แสดงความรู้และทัศนคติทางโภชนาการหลังจากได้รับโภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียง เปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านที่ผู้วิจัยกำหนดวิธีการใช้เครื่องบันทึกเสียงกับหมู่บ้านที่ให้ชาวบ้านดำเนินการใช้เครื่องบันทึกเสียงเอง (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ).....	50
๒๒.	แสดงความรู้และทัศนคติทางโภชนาการหลังจากได้รับโภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียง เปรียบเทียบระหว่างมารดาที่ได้รับโภชนศึกษาแล้วมีการพูดคุยปรึกษากันเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับฟังและมารดาที่ได้รับโภชนศึกษาแล้วไม่ได้พูดคุยปรึกษากันเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับฟัง (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ).....	52

ตารางที่

หน้า

๒๓. แสดงความรู้และทัศนคติหลังการได้รับโภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียง
เปรียบเทียบระหว่างการจัดกลุ่มและการเยี่ยมบ้านใน ๔ หมู่บ้านที่ผู้วิจัย
กำหนดวิธีการใช้สื่อ (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ)..... 53
๒๔. แสดงความคิดเห็นของมารดาที่ได้รับโภชนศึกษาผ่านเครื่องบันทึกเสียง
ต่อความรู้ทางโภชนาการที่ได้รับ (ร้อยละ)..... 54

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย